

lijk terug naar zijn kooi. Daar wacht zangzaad, in ruil voor eieren.

In de recentste produktie, *Echafaudages*, (eerste versie 1981, tweede versie 1983) heeft de mens zelfs een bezigheid gekregen: hij werkt. Hoe onduidelijk ook de zin van die arbeid, alleen arbeidend (en mekaar concurrerend) krijgen de arbeiders enige context en kunnen zij vorm geven aan hun fantasieën, maar ze komen wel kreupel en verminkt uit de strijd. Zo is nu eenmaal het leven.

Een zootje, kortom!

De Radeizen zijn met z'n vieren. Beetje weinig om model te staan voor de maatschappij maar er zijn slechter steekproeven.

Bij Chaplin worden conflicten verinnerlijkt, waardoor hij vorm geeft aan de tragische mens. Bij Laurel & Hardy worden conflicten opgelost in het dialectisch spel van hun onderlinge verhouding. Harry Mulisch beschrijft dat als volgt (o.c.): "Laurel & Hardy trekken net zo goed steeds aan het kortste eind. (...) Maar wat zich dan bij hem (Chaplin, J.W.) afspeelt — gebrokenheid, menselijkheid — wordt bij Laurel & Hardy uitwendig verlicht. Hardy geeft Laurel een aframmeling voor zijn tekortkomingen, en daarmee is de zaak van de baan. Vrolijk gaan zij huns weegs, alles minder dan slachtoffer."

Bij Radeis worden conflicten verinnerlijkt noch opgelost. Zij hebben zich definitief genesteld in de relatie van het verval, zijn er een immanent onderdeel van. De conflicten worden nooit beslecht want geen van de vier acteurs is de definitief sterkere of zwakkere, de uitgesproken slimmere of dommere.

Radeis is wat de maatschappij is: een permanent conflict dat onderhuids woekert en zo nu en dan uitettert. Een conflict dat zich al lang niet meer laat beschrijven volgens dialectische modellen, daarvoor is het te complex, liggen te veel belangen en tegenstellingen over te veel partijen verdeeld. Een sluitend wereldbeeld kan niemand zich nog permitteren. Bij Radeis dus geen 'ronde' typetjes met hun geëigende rolpatronen, geen ideologie. Er wordt afgerammeld zoals dat uitkomt. De idee dat daarmee een zaak van de baan zou zijn, komt bij niemand op, ook niet bij de toeschouwer. Elk gaat zijns weegs, elk is weer een beetje meer slachtoffer, maar niet minder vrolijk.

De Radeizen zijn mensen met wisselende kansen, zoals u en ik. En precies die wisselvalligheid maakt het hen onmogelijk zich ooit boven zichzelf te verheffen, behoedt er hen voor goden te worden en aan het kruis te eindigen. Hun stuurloosheid, hun oningevuld zijn is hun redding, maar ook hun doem. Wat zij ook ondernemen, het is gepruts, tijdverdrijf, speelbal zijn. Het leven is niet goed of slecht, het is goed én slecht. Een zootje, kortom!

Het Radeisiaanse verhaal is er ook naar. De produkties zijn een grillige aaneenschakeling van nonsensikale grappen, sketches en gags. Er is geen rechtlijnige ontwikkeling van een thema, nog minder een plot, er zijn alleen incidenten, onvoorziene omstandigheden en afleidingsmanoeuvres, reken maar dat je ten langen leste toch 'met gebakken peren' zit.

Die grilligheid bespeelt de groep overigens met steeds meer kunde. Uit *Wegens ziekte* viel nauwelijks een thema te distilleren, maar sedert *Ik wist niet...* wint Radeis aan doelvastheid. Door de bomen zie je allengs het (door zure regens bedreigde) bos. Artiesten beschrijven de chaos zonder hem te ordenen. Hooguit schikken zij een en ander zo dat de wanorde duidelijker beschrijfbaar zou zijn en dat is wat Radeis op zijn bescheiden niveau tot nu heeft gedaan.

Je geeft geen zin aan het leven, het voltrekt zich en bedenkt achteraf maar wat de zin is van wat zich aan jou voltrokken heeft. Zo vergaat het Radeis bij het maken van hun voorstellingen, zo vergaat het de toeschouwer ervan.

De Belgische synthese

Goed en slecht, mooi en lelijk, ze zijn onlosmakelijk met mekaar verbonden. Waar is dat besef het diepst in de zielen verankerd? Waar heeft het zich vertaald in een even praktisch als onnavolgbaar gemarchandeerd met ethiek en moraal? Waar heeft het zijn zuiverste vorm gekregen in architectuur en stedenbouw? Toch wel in België zeker! Radeis is dan ook een zeer Belgisch theater en België niet zozeer een land dan wel een reusachtig decor dat uitsluitend ten behoeve van Radeis in mekaar werd gefabriceerd. De decors van Radeis zijn hyperbolen van de Belgische en/of existentiële mooi-lelijkheid.

Het decor werd terecht omschreven als de vijfde acteur van Radeis. Nooit is het alleen maar locatie, het participeert ook in de actie. De bewoners van het buitenhuisje in *Radeis wegens ziekte* dragen hemden met hetzelfde dessin als het behang. De mensen hebben zich aangepast aan hun omgeving en vice versa. Dat huisje is overigens het enige bindmiddel tussen de verschillende acties.

*Ik wist niet dat
Engeland zo mooi
was (Radeis) — Foto
Michiel Hendryckx*

*Vogels (Radeis) —
Foto Michiel
Hendryckx*

